

NAWIEDZIĆ (295) *vb pf*

a jasne (w tym 1 r, błędne znakowanie). ◇ *W inf* -wiedz- (7), -wiedz- (1) *KochPs* (2:1). ◇ *W imp* -wiedz, -wiedz (4), -wiedz, -wiedz (3); -wiedz *KochPs* (2), *PudłFr*; -wiedz *Mącz*; -wiedz : -wiedz *OpecŻyw* (1:2); nawiedzi z tekstu nie oznaczającego é. ◇ *W pozostałych formach* -wiedz- (32), -wiedz- *Górntroas* (2).

inf nawiedzić (68). ◇ *fut 1 sg* nawiedzę (40) [*w tym*: -e (1)]. ◇ *2 sg* nawiedzisz (4). ◇ *3 sg* nawiedzi (33). ◇ *1 pl* nawiedzimy (1). ◇ *3 pl* nawiedzą (2). ◇ *praet 1 sg m* -m nawiedził, nawiedziłem (6). *f* -m nawiedziła (1). ◇ *2 sg m* nawiedziłeś, -ś nawiedził (11). *f* -ś nawiedziła (2). ◇ *3 sg m* nawiedził (44). *f* nawiedziła (9). *n* nawiedziło (1). ◇ *1 pl subst* my nawiedziły (1) *BielKom*. ◇ *2 pl m pers* nawiedziliście, -ście nawiedzili (7). ◇ *3 pl m pers* nawiedzili (3). ◇ *plusq 3 sg m* był nawiedził (3) *GliczKsiąż* (2), *BibRadz*, nawiedził był (1) *WujNT*. ◇ *imp 2 sg* nawiędz (15), nawiędz (5), nawi(e)dzi (1); nawiędz *OpecŻyw* (3), *WróbŻółt*, *SeklKat*, *LubPs* (2), *KrowObr*, *Leop* (2), *BibRadz*, *BudBib* (2), *PudłFr*, *LatHar*; nawiędz *Mącz*, *KochPs*, *SkarKaz*; nawiędz : nawi(e)dzi *ArtKanc* (2:1). ◇ *3 sg* niech nawiedzi (2). ◇ *1 pl* nawiedzmy (6). ◇ *2 pl* nawiedzcie (2). ◇ *con 1 sg m* bych nawiedził (4) *LibLeg* (2), *Mącz*, *SkarŻyw*, bych nawiedził (1) *GrochKal*. *f* bych nawiedziła (1). ◇ *2 sg m* byś nawiedził (5), by nawiedził (1) *WróbŻółt*. ◇ *3 sg m* by nawiedził (9). *f* by nawiedziła (2). ◇ *1 pl m pers* byśmy nawiedzili (1). ◇ *con praet 2 sg m* bodajżeś był nawiedził (1). ◇ *part praet act* nawiedziwszy (2).

Składnia dopełnienia sprawcy: nawiedzić od kogo (5).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI – XVIII w,

1. *Przybyć do kogoś lub dokądś* [*w tym: kogo* (113), *co* (36)] (174) :

a. *Na jakiś czas; visere Calag* (167) : Heimfuchen. Náviedzić. Visere. *Calag* 268b.

nawiedzić co (15): Bodayżeś ty był nigdy Sparty nie nawiędził/ Niełzczeńny Priamidá *KochOdpr* Bv, B; RAD to słyżę/ że dom pánki nawiędzić mamy/ Y vjrzém/ o Hieruzálem/ twé piękne bramy. *KochPs* 188, 95, 126, 149; tráfiło lię iey z oycem ieden kłařtor nawiędzić. *SkarŻyw* 13, 408, 470; Iażem Fráncuzy/ ia Niemce/ ia Włochy/ Iażem nawiędził Sibylliné lochy. *KochWr* 90; *KochPieś* 39, 55. *Cf* *nawiedzić co czym; co skąd; W przen*.

nawiedzić co czym [= z czym] (1): Chcę cię vpomnieć/ o przewaźny Szyprze: Zebyś nawiędził fwą kupią choć lichą Motławę ćichą. *KlonFlis* D4v.

nawiedzić co skąd (1): A Páweł chcąc z Antyochiey nawiędzić mieyřcá ná ktorých pierwey przepowiedał/ Rořtał lię z Bárnábafzem *WujNT Act* 15 arg.

nawiedzić dokąd (3): Potym rychło čás lię tráfił/ Iż pan do folwárku nawiędził *BierEz* A2; Iáko pies ná łańcuchu o trzech głowach fiedzi/ Cerherus/ co ty káfa/ gdy kto tám nawiędzi. *RejWiz* 21v; *BielKron* 124v.

W charakterystycznych połączeniach: nawiedzić brzegi Bosfora, cerkiew, dom (pański) (3), Grecyją, klasztor, Motławę, podziemne kraje, Rzym (2), Spartę (2); do folwarku nawiedzić.

W przen (1) :

Zwrot: »nawiedzić [czyje] progi« (1): Náviedzę twé święté progi/ Y dam czeřć Bogu nád bogi. *KochPs* 7.

Przen (2) :

nawiedzić w co (1): Ták vważy fwą fługę [Marię] Pan/ Iż w iey żywot nówiedzi fám. *BielKron* 134.

nawiedzić dokąd (1): Rozráduyá fie też w chwale fwyęci yego/ Z wefelem nówyedzą do przybytku fwego *LubPs* ff4v.

α. *Przybyć do kogoś, zwykle z życzliwości, odwiedzić; visitare PolAnt, Vulg; invisere Vulg, Mącz; revisere, salutare Mącz [w tym: kogo (106), co (tylko w zwrotach i przenośniach) (22)] (128) : BierEz Nv, Q4; zftąpiła do odchlani piekielné/ aby oytce fwięteé nawiedziła OpecŻyw [162], 10 [2 r.], 26v, 35, 164, 167, [170], 184v; OpecŻywSandR nlb 2, nlb 5v; thenze gonyecz nám oppowyedzwał ze by godny poflowye od krolya yego mylofzeczy náfz wrichlye nówyedzicz myely *MetrKor* 38/321; *PatKaz II* 64, 80v [2 r.]; *PatKaz III* 96; *LibLeg* 10/150; *RejJóz P*; Idźcie [książki] naprzod ku krolowi/ [...] Powiedzcie mu krolu miły/ My cie kfiáfki nówiedziły *BielKom* A3, A3v, C7v; Iuż on niebożátecżko co fpokoiem fiedzi/ Chociay więc gościom nie rad káždy go nówiedzi. *RejWiz* 69v; *Leop Iudic* 15/1; *RejZwierz* 118v [2 r.], 136v; *BibRadz Act* 15/36; Krolewna żáluiąc Gwilelmá/ chciáá ná doł z zamku nówiedzić go *BielKron* 38i, 49, 98, 197v, 313, 342; Revise nos aliquando, Nówiedź nás kiedy. *Mącz* 495c, 64c, 72c, 412a, 495a [2 r.]; *HistRzym* 6; *KochList* 1; *RejPosRozpr* b4v; *BudNT Act* 15/36; Iednego czáfu Krol Edgárus/ chcąc nówiedzić zakonne pány w Wilteńfkim kłafztorze/ vyrzał iednę zacną panienkę/ dáną tám ná wychowanie *SkarŻyw* 510, 135, 249, 537, 571; *MWilkHist* F2, F3v; Przydź fkoro po wieczery/ nówiedź mátkę moię *PudlFr* 31; *LatHar* 517; Wrociwfzy fię nówiedzmy bráciá po wfzytkich mieściech/ w ktorychfmy opowiedáli fłowo Páńskie/ iákoli fię máią. *WujNT Act* 15/36, *Act* 7/23, s. 463, 622, 1. *Thess* 3 arg, 3. *Ioann* arg; *GoslCast* 57; Niech cię Káplán od Fary z fwiátościá nówiedzi. *KlonWor* 20.*

nawiedzić dokąd (1): Cefarz Konftántinopolfki Michał/ fám go [papieża] nówiedził do Rzymá y dáry wielkie przyniofł. *BielKron* 171v.

W połączeniach szeregowych (8): Pragnáfem/ a wyście mię napojli/ byłem gościem a wyście mię ogarnęli/ Byłem nagiem/ a wyście mię przyodziáli/ Niemogłem a wiście mię nawiedzieli/ Byłem w więzieniu a wyście do mnie przyfzli. *MurzNT Matth* 25/36, *Matth* 25/43; *BibRadz Matth* 25/36, 43; *ReszHoz* 117; *LatHar* +++; *WujNT Matth* 25/36, 43.

W charakterystycznych połączeniach: nawiedzić apostoły (2), bracią (6), krola, matkę [czyją] (2), matuchnę, ojca (2), ojce fwięte, siostrę, zakonne panny, żonę.

Zwroty: »nawiedzić chorego, niemocnego [kogo]« [szyk zmienny] (1:1): Alexander wfzedł na pałac aby nawiedził niemocnego króla [*ad visitandum eum*] *HistAl* B3; *LatHar* +++.

»osobami naszemi [= *osobiście*] nawiedzić« (1): Quin invisimus praesentes Parentem Czemu oblicznie á ofobámi náfzemi nie nówiedzimy oycá. *Mącz* 431a.

»przyjacioły nawiedzić« (1): Iuż przyacioł nie nawiedzy *RejJóz* Kv.

»sąsiada nawiedzić« (1): Wierę muśi podobno fáfciádá nówiedzić. *RejWiz* 73.

»[czyje] zdrowie nawiedzić« = *pozdrowić* (2): Diverterat ad Terentiam salutatum, Wftąpił do niey áby yey zdrowie nówiedził. *Mącz* 487c; *HistLan* Dv.

W przen (1) :

Zwrot: »dom serca [czyjego] nawiedzić« (1): Kupiec tento/ ieltći dobry prálat álbo ípowiednik roftropny/ ktory powinien íe przyłęczyc ku tákowemu/ á dom fercá ie⁸⁰ ma náwiedzić *HistRzym* 53v.

Iron. (4): *RejKup* c4; Kokofzká fkoró złęze bá wnet íą [wrona] náwiedzi. *RejWiz* 98; Chytry dłużnik wftáwnie zá obrufem siedzi: Ták go ceklarz záftanie kiedy go náwiedzi. *KlonWor* 73, 77.

Żart. (1):

Zwrot: »[kogo] we zdrowiu nawiedzić« = *pozdrowić* (1): [Czart do Mnicha:] A wíłak to była twa rozkoś Sedziecz by nagniazdzie kokoś A tam [= *w piekle*] íię yłdzie nalyedzjs Gdy nas wezdrowiu nawiedziś *RejKup* cc7v.

Przen (23) :

nawiedzić czym (1): Ciebie ía luba Irene wípomionę/ ílekroć zgodnościęglą ftronę/ Pálcy fwymi náwiedzę *RybGęśli* C2.

nawiedzić gdzie (1): O mądrości [...]. Nie tylko ráda íiadałz pod złoconym gmáchem/ Náwiedziłz y chudzinę pod dziuráwem dáchem. *WisznTr* 23.

a) *O zjawiskach nadnaturalnych: objawić się, pokazać się* (1) : íwiáłość go wielką z niebá náwiedziłá *SkarŻyw* 56.

b) *O śmierci lub innej dolegliwości: przyjść na kogoś, przydarzyć się* (3) : Miey íię też wczas ku ípowiedzy Bo kogoć ten czas nawiedzy. [!] Toć pierwfzy do nieba fłopyen *RejKup* h7v, f3; fkoró mię náwiedzi Ten bol ktorego wádá w głowie siedzi. *RybGęśli* C4v.

c) *O przyjściu Chrystusa na świat* (7) : Náwiedziłes grzełzne tu w tym to więźzieniu [= *na ziemi*]/ Z fwey łáłki niezmierney wízem ku wykupieniu *ArtKanc* A14v; Przez niezmierne miłóśierdzie Pána Boga náłzego/ Bo nas náwiedził z wyfokości Maiełtatu fwego íwiętego. Aby obiáśnił wízfytłkich ktorzy w íciemnościach íiedzieli *ArtKanc* A18v, A12v, E13v, N16v.

W połączeniu szeregowym (1): Dla nas íię ná íwiát kwápił, by nas tu náwiedził/ pokoy wieczny nápráwił/ áby też wízfytłkie ímutne íiefzył/ z íięłzkiey niewoley grzechow wybáwił/ przybytek fwoy w fercách ich ípráwił. *ArtKanc* A16.

Zwrot: »osobą swą [= *osobiście*] nawiedzić« (1): Przetho że nas Pan Chryfthus raczył ofobą fwą náwiedzić [...]/ vpomina Prorok byłmy go chwalili. *Leop Ps* 97 *arg.*

d) *O mistycznym kontakcie Boga i Maryi z wiernymi* (10) : Poćiefzycielko przydz: Ogláday/ náwiedz błędlíwe. *KrowObr* 176v; TYż to/ moy Pánie/ IEzu lutościwy Náwiedzić íługę małz/ zbáwienia chćiwy? *GrabowSet* O4.

Fraza: »goście nawiedzą« (1): Kto będzie miłował mnie [...]/ tedy Ociec moy też íie go rozmiłuię/ á do niego przydzyemy/ á miełzkánie fobie v niego wczyniemy. O wdzięczniłz to gołcie/ o błogołłáwionyłz to człowiek/ kogo tácy gołcie náwiedzą. *RejPos* 144v.

Zwroty: »nawiedzić domeczek [czyj]« (1): A prósim cię pokornie náwiedz też domeczki náłze/ á przynieś nam łáłkę od Syná twego *SkarKaz* 581b.

»nawiedzić mieszkanie ([czyje])« (2): Pragnę cię częfto moy Pánie/ Hey/ náwiedz grzełzne miełzkánie *LatHar* 64, 68.

»nawiedzić serce, duszę« [szyk zmienny] (3:1): *OpecŻyw* 20, 177; *RejPos* 141v; DVchu święty ząwity k nam/ fercá náfze náfiedzi lam/ twą łáfką ie rácz náfpełnić *ArtKanc* H5v.

αα. *Za pośrednictwem posłów lub listów* (22) : gdisz krol ye⁸⁰ M zoffobnej lalky swey wiwiedziawfchi sye na nasche szczeflywe zwengierfkiego panftwa wroczenie raczil ciebie pofla swego poflacz nas nawiedzycz na szczeflywim panowaniv *LibLeg* 11/11, 10/150; Niewiedząc Alexánder co mu dáley myflil Dáryus/ zdáło fie mu áby go lam náfiedził w poftáci pofelfkicy. *BielKron* 125.

Zwroty: »nawiedzić imieniem [czyim]« [szyk zmienny]: Iadacz przełz zyemye Volofkam ftapy do Voyewodi Volofkyego. A onego ymyenyem náfchem nawyedzy. *LibLeg* 11/172, 7/8, 68v.

»listem nawiedzić« (1): Iakołch krol yego myłofcz nadwor náfch, poflal goncza swego, kthorim náfz y lyfthem swoym nawyedzył *MetrKor* 38/321.

»nawiedzić przez posła, posłem« [szyk zmienny] (3:1): *LibLeg* 10/152, 154, 11/32; przeto tego prágnął [mój Pan] áby cie [króla Kalekutu] náfiedził przez fwego poflá/ iáko powinien káfdy Pan Krześcijánfki czynić s práwego fercá *BielKron* 453v.

»zdrowie [czyje], [komu] w zdrowiu nawiedzić« = *pozdrowić* [szyk zmienny] (11:1): Pan moy Crol Polfki [...] kafzal pofdrowyenyae przyacziefkie abraczfkye powiediecz. Rofkazał thełz Vaszey C. M. milofczy wdobrem sdroyv y wvyelkyem szcanfczyv navyedzicz *LibLeg* 7/31; wneth posła Iaroscha nawyedzicz zdrowie yey M. {nawiedzicz} poslaly *LibLeg* 10/114, 7/8, 10/114 [2 r.], 148v, 149v (12).

β. *Przybyć, aby sprawdzić, skontrolować [co]* (2) : trzeba żeby był ná to poftánowiony ofobliwy Vrzednik/ ktoryby z ceklarzmi (ábo iákiemikolwiek infzemi ofobámi) we dnie vllice obchodził/ á w nocy miáfto wlfzędzie náfiedził [qui ... lustret]/ dogłáfáiąc domow *ModrzBaz* 36; Rozełłaf po wfzytkich Woiewództwách y Powiátach Koronnych Lufratory [...]: kórzy *et maiora et minutiora bona Regia* wlfzędy náfiedzili (obáciiwáiąc, vpátrywáiąc, y reieftruiąc) *SarnStat* 101.

γ. *Przybyć, aby złożyć hołd miejscom lub osobom świętym; przyjąć z pielgrzymką* (15) : Potym rzekłem przed nią zem fie w tey chorobie obiecał náfiedzić męža iáfkiego/ ktozegoby ludźie zá Świętego mieli *BielKron* 459; Y poftánowił vdać fie ná pielgrzymowánie/ do grobu Bożego do Hieruzálem: pierwey chcąc mięfkánie Apofłofkicy/ święte miáfto Rzymfkie náfiedzić. *SkarŻyw* 353, 51, 336, 355, 459 [2 r.], 571, 581.

nawiedzić dokąd (2): on Rycerz [...] vmyflil do żyemie fwiętey náfiedzić *HistRzym* 54v, 77.

W charakterystycznych połączeniach: *nawiedzić męža, miejsca, [kogo] świętego* (2), *święte miasto rzymskie, świętych ciała, do ziemie świętej* (2); *chcieć nawiedzić, obiecać się, ślubować.*

Zwroty: »nawiedzić grob« (1): ślubował Bogu náfiedzić grob męczenniká S. *SkarŻyw* 357.

»miejsce święte nawiedzić« (1): Naprzód vftáwił tákowe Miłofciwe láto w Rzymie v Złotey fortki/ iż ktobykolwiek ono mieyfce Święte weftu lat náfiedził/ [...] áby tżłowiek thákowy/ wfzytkich grzechow odpufztzenie otrzymał *KrowObr* 78v.

»nawiedzić swą osobą [= *osobiście*]« (1): Otto trzeci Cefarz Krześcijánfki fłyfząc o tych cudach S. Woyćiechá/ obiecał fie w chorobie fwey náfiedzić to mieyfce fwą ofobą *BielKron* 344v.

W przen (1) : Náfiedziłem w ten/ wefoły dułzy moiey/ dzień [...] z onemi trzemá wfchodnimi Mędrćami [...], duchowny żłob ołtarzá twego *LatHar* 238.

δ. Najść, napaść [przeciwko komu] (1) : Przewiwko źiemi tych/ co pánuią wftap: á przewiwko obywátelom iey nówiedz [visita]/ rozmiec/ á zábíy ktore po nieh fą/ mowi Pan *Leop Ier* 50/21.

b. Na stałe (7) :

Zwrot: peryfr. »podziemne kraje, podwoje podziemnych gmachów, [kogo] w podziemnych jaskiniach nawiedzić« = *umrzeć* [szyk zmienny] (1:1:1): Y TYS HANNO ZA SIOSTRA PREDKO POSPIESZYŁA, Y PRZED CZASEM PODZIEMNE KRAIE NAWIEDZIŁA *KochTr* 26; *GrochKal* 10; *GórnTroas* 45.

α. Wrócić (4) : Niewierny Turczyn pfy zápuścił fwoie/ Którzy zágnałi piękne łanie twoie/ Z dziećmi połpołu: á niemáfz nádźieie/ By kiedy miály nówiedzíe fwé knieie. *KochPieś* 37, 52.

Zwroty: »dom nawiedzić« (1): Zołw iuz był domu zápomniał [...]. [Po pewnym czasie.] Owa fie też zołw námyflił/ A dom nierychło nówiedzíł: Wfzedłzy bárzo fie zátrokał/ Gdy żonę ták chorą widział. *BierEz* Qv.

»nawiedzić swój prog« (1): Niechcę áni nówiedzíe piérwéy fwégo progó/ Ani ná fwym łóžu lédz [...] Áż plác naydę/ boże móy/ twemu kościółowi *KochPs* 195.

2. Podejść, przybliżyć się, przystąpić [kogo] (1) : [Jezus] wftał od modlitwy/ ij nawiedzíł [venisset *Vulg Luc* 22/45] fwé zwoleniki/ a przyffedłfy k nim nalázł ie fpiącę *OpecŻyw* 99v.

3. O Bogu: interweniować w życie ludzi lub losy świata; visitare *Vulg, PolAnt* [w tym: kogo (91), co (ziemię, Jeruzalem, użycia przenośne) (7)] (119) :

a. Zesłać coś złego, doświadczyć; oszdić, ukarać; pomścić się (64) : Porużł fie miły panie aby nawiedzíł wfzythki pogany *WróbŻółt* S5v; *MurzHist* B2v; *Leop Ier* 9/9, 25, 44/13, 29, 50/18 [2 r.]; A przetoż Pan załtępow ták mowi: Oto nówiedzę ie/ młódieńcy pomrą od mieczá/ á fynowie y corki ich głódem wykorzenieni będą. *BibRadz Ier* 11/22, *Ier* 29/32, 46/25, 50/18 [2 r.], 21, *Os* 12/3, *Eccli* 16/17 [18]; *BudBib Iob* 31/14, *Ps* 58/6, *Ier* 25/12, 44/29, *Soph* 1/12.

nawiedzić do kogo (3): Nówiedzę też do kázde^{go} [...]/ ktorzy nápełniáią dom pánów fwych krzywdu y zdrádu. *BudBib Soph* 1/9, *Soph* 1/8, *Zach* 10/3.

nawiedzić co [= za co] (9): *Leop Os* 9/9; terazze wfpomnienie niepráwość iych/ y nówiedzí grzechy iych *BudBib Os* 8/13, 9/9. *Cf nawiedzić na kogo co; co nad kim; co w kim.*

nawiedzić na kogo (4): W then dzień offiary Pánfkiey/ nówiedzę ná [...] wfzytkie ktorzy fie oblekli w odzienie obce. *Leop Soph* 1/8, *Ier* 9/26, *Soph* 1/9. *Cf nawiedzić na kogo co.*

nawiedzić na kogo co [= za co] (1): Oto ia nówiedzę też ná was złość chući y wfłówania wáfłych/ mowi Pan. *Leop Ier* 23/2; [*Leop Ier* 25/12 (*Linde*)].

nawiedzić co [= za co] nad kim (3): Nówiedzę nád nim/ y nád nafieniem iego/ y nád fługámi iego złófcí ich *BibRadz Ier* 36/31, *Os* 4/9; *BielKron* 92v.

nawiedzić co [= za co] w kim, w czym (2): *LubPs* T5; nówiedzę krwie Izrehelłkie wdomu Iehuowem/ y znifzczę kroleństwo domu Izráelowego. *BudBib Os* 1/4.

nawiedzić czym (20): *WróbŻółt* 88/33; *MurzHist* B3, B3v; *GliczKsiąż* C2v, C3v, D5v; Przetoś nas też nówiedzíł tákową twą frogofcią/ Ześ nas w nieprzyiacielłkie ręce tu frodze podał *LubPs* hh5, hh4; *Leop Num* 16/29, *Is* 27/1; *GórnDworz* T; *SkarŻyw* 319, 349; *WerGość* 252; *GrochKal* 7; *GórnTroas* 19; nówiedzę was prędko niedofátkiem y vboftwem y wpaleniem *KołakSzczęśł* B. *Cf Zwrot.*

nawiedzić w czym [= czym] (1): A nąwiedzę obywatéle ziemié Egipćkíey/ iákom nąwiedził Ieruzálem: w mieczu/ w głódzie/ y w morze. *Leop Ier* 44/13.

nawiedzić w czym [= za co] (1): nąwyedz pogány w ich tákyey frogsóci/ A nye bądź tym miłóściw ktorzy broją złości. *LubPs* O4v.

W połączeniach szeregowych (5): *WróbŻółt* 16/3; *LubPs* hh6v; Dofwiadczyłeś fercá mego/ y nąwiedziłeś w nocy/ probowałeś mię ogniem/ á nienáleżóná ieft wemnie niepráwość. *Leop Ps* 16/3, *Ier* 50/21; *LatHar* 442.

W przeciwstawieniu: »nawiedzić ... zmiłować się (a. być miłóściw)« (2): *LubPs* O4v; Ty tedy Pánie Boże zaftępow/ Boże Izráelfki ocuć fię/ á nąwiedz wśzytki narody/ áni fię zmiłuy nád wśzytkimi przestępcy złościwemi. *BibRadz Ps* 58/6.

W charakterystycznych połączeniach: *nawiedzić narody* (2), *obywatele* [czego], *pogany* (2), *pospolstwo*, *wojsko*; *nawiedzić grzechy* (4), *krew* (2), *w srogości*, *złości* (2); *nawiedzić do księżąt* (na księżęta) (2), *do synow krolewskich*; *nawiedzić głodem*, *gniewem*, *kłopotem*, *mieczem*, *niedostat*, *niełaską*, *niepłodem* (2), *nieurodzajem*, *plagą* (2), *raną* (2), *srogością*, *tyrannem*, *ubostwem*, *upaleniem*.

Fraza: »(Pan) Bog, Pan nawiedzi« = *visitabit Dominus Vulg*, *PolAnt* [szyk zmienny] (9:5): *RejKup* k6v; *MurzHist* B3, H4; tá też nyemáło lekkosci á fromu wzyłá/ gdy yá pan bog był nąwiedził nyepłodem *GliczKsiąż* C3v, C2v, D5v; *LubPs* hh4; *Leop Is* 27/1; *BibRadz Is* 24/21; *GórnDworz* T; Iefzcze go y drugim Tyránnem P. Bog nąwiedził. *SkarŻyw* 319, 349; *WerGość* 252; *GórnTroas* 19.

Zwrot: »nawiedzić karaniem, kaźnią« = *visitare in verberibus Vulg*; *visitare PolAnt* [szyk zmienny] (2:1): *WróbŻółt* 88/33; A także mię oto Bóg słuźné tak okrutną kaźnią nawiedził. *MurzHist* H4; *BibRadz Os* 4/14.

Szereg: »pomścić się, nawiedzić« (1): Bowiem sam wśzechmocny pan moy pomści fie nád nimi/ Nąwiedzi ie w ofátáni ład plagámi wiecznemi. *LubPs* hh4.

W przen (3) : Tedy nąwiedzę miotłá złości ich a karaniem grzechy ich. *WróbŻółt* 88/33; *LubPs* T5; A iáki ieft lud ták y kápłan/ y dla tego drogi iego nąwiedzę nád nim/ á wczynki iego oddam iemu. *BibRadz Os* 4/9.

b. *Obdarzyć łaską, troską, zaopiekować się; zlitować się; nagrodzić* (5) : Boś ty nąwiedziwłfy ziemię dziwnieś raczył ochędożyć iá *RejPs* 94; *Leop Ier* 29/10; *BudBib Ier* 29/10.

nawiedzić przez kogo (1): Dziękował Pánu Bogu Ekwicyufz/ ifz go Pan Bog łáfká swoią przez nawyźłzego Biłkupa nąwiedził. *SkarŻyw* 212.

nawiedzić przez co (1): *WujNT Luc* 1/78 cf *W przen*.

nawiedzić czym (10): *SeklPieś* 32; *BibRadz Luc* 1/74[78]; mowi Pan Bog/ nąwiedzę słowem dobrym ty ktorem pośłá do Bábilonu *BielKron* 95; *RejPos* 220v, 298v; *BudBib Ps* 105/4. Cf *Zwrot*.

nawiedzić z czym [= czym] (1): Rácz wípomnyeć w twej dobrej woli ná swoy lud náłz Pánie/ Nąwiedz nas s twoim zbáwieniem á day zmiłowánie *LubPs* Y2v.

nawiedzić w czym [= czym] (5): *OpecŻyw* 12v; *MurzNT Luc* 1/78; przez wnątrznóści miłofierdzya iego/ w kthorym iuz raczył nąwiedzić nas przyźedłszy z wyłokości. *RejPos* 296v; *LatHar* 46. Cf *Zwrot*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [że, aby] (2): Bo nawiedził Iehowá Hánnę że poczęła *BudBib* 1.Reg 2/21; Symon powiedział iáko pierwey nawiedził był Bog/ áby z Pogánow wziął lud ná imię fwoie. *WujNT Act* 15/14.

W połączeniach szeregowych (13): *BierRaj* 17; *WróbŻółt* 64/10; *SeklKat* Q3v; *LubPs* Y2v; Ty mařz chwylę y teże czas iak fię tobie luby wřpomoc/ nawiedzyć/ poćiełfyć/ z żałořcy wybawić *SeklPieř* 19, 32; *Leop Ps* 64/10, *Ier* 15/15; *RejPos* 298; *BudBib Ier* 15/15; *ArtKanc* H6v, H17v, K9.

W przeciwstawieniu: »nawiedzić ... pomścić się« (1): Ty wieřz Iehowo/ wřpomni mię/ y nawiedz mię/ á pomści fię nád przeřłádowniki memi *BudBib Ier* 15/15.

W charakterystycznych połączeniach: *nawiedzić lud(zi)* (14), *nędniki* (2), *wiernego(-ych)* (2), *ziemię* (3), *żywe*; *nawiedzić Duchem Św.*, *miłosierdziem*, *słowem dobrym*, (z) *zbawieniem* (2); *Bog raczy(ł) nawiedzić* (11).

Fraza: »(Pan) Bog, Pan nawiedzi« = *visitabit Deus PolAnt, Vulg; visitabit Dominus PolAnt* [szyk zmienny] (9:4): *OpecŻyw* 44v; po łmýerci moieý bog wás nawiedzý/ y wywiedzýe wás zýemié téy do zýemyé którą przyliágl ábrámowij Izáákowi *HistJóz* E4v; Iáko to Pan wiernego łáłką fwą nawiedzi *RejWiz* 155; *BibRadz Gen* 21/1, *Ruth* 1/6; *RejPos* 220v [2 r.], 221; *BudBib Soph* 2/7; *SkarŻyw* 212; *ArtKanc* K11; *WujNT Luc* 7/16, *Act* 15/14.

Zwrot: »łaską, w łasce, łaskawie nawiedzić« [szyk zmienny] (4:1:1): *RejPs* 198v; *LubPs* S2v; *RejWiz* 155; *RejPos* 220v; Náwiędz mię w łálce fwoieý: ábych miedzy twémi Cielżył fye/ rádował fye łpólnie wybránémi. *KochPs* 160; *SkarŻyw* 212.

Szeregi: »nawiedzić, (a) pocieszyć (a. ucieszyć)« (2): Ná cześć krolá twego/ łpieway, chwaląc iego/ ktory cię nawiedził/ łáłką fwą wćiałzył/ Pan Kryłtus krol náłz. *ArtKanc* A15v, Cv. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.].

»nawiedzić i (a) sprawić (a. uczynić) odkupienie (a. odkupić)« = *visitare et facere redemptionem PolAnt, Vulg* (6): *OpecŻyw* 12v; Błogołáwiony Pan Bog Izráelłki/ co nawiedził y odkupił lud fwoy *BibRadz Luc* 1/64[67]; *RejPos* 296; *ArtKanc* A17v; *LatHar* 45; *WujNT Luc* 1/67 [zawsze przekład tego samego tekstu].

W *przen* (8) : wezrzy z nieba á obezrzy á nawiedz tę winniczę. *WróbŻółt* 79/15; *MurzNT Luc* 1/78; *Leop Zach* 11/16; *BibRadz Luc* 1/74[78]; bo nawiedził Iehowá Cewáoth łtádo fwoie/ dom Iehudy *BudBib Zach* 10/3; O Páłterzu náłz dořtoyny/ nawiedz lud fwoy rořprořzony. *ArtKanc* K13; Przez řerdeczne miłosierdzie BOgá náłzego/ w którym nawiedziło nas (ono łłóńce) wřchodzące z wyłokości. *LatHar* 46; Dla wnątrznóści miłosierdzia Bogá náłzego/ przez ktore nawiedził nas/ Wřchod/ z wyłokości *WujNT Luc* 1/78.

4. *Dotknąć, spotkać* (o nieszczęściu) [kogo] (1) : Niech ten znák łtráłzny/ żal z łobą niołący/ Nieprzyaciéłá nawiedzi moiego *ZawJeft* 7.

Synonimy: 1. *przybyć, przyść*; 3.a. *karać*.

Formacje współrdzenne: *przewiedzić, zwiedzić; nawiedzać, nawiedzać się, zwiedzać*.

Cf 1. **NAWIEDZENIE, NAWIEDZONY**